

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ที่มีอิสระในระดับหนึ่งในการบริหาร การพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า ความสำเร็จของการพัฒนาจะขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในส่วนหนึ่งทั้งทางด้านการวางแผนพัฒนา การประชุม และการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล การบริหารงานบุคคล และการจัดทำร่างข้อบังคับขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นรูปแบบใหม่ซึ่งจะต้องบริหารงานโครงการและงบประมาณของตนเอง ตามพระราชบัญญัติ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 จึงกำหนดให้คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาตำบล ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ การผังเมือง และปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งจะเป็นตัวกำหนดการใช้งบประมาณของแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สอดคล้องกับงบประมาณที่มีอยู่ และมีหน้าที่ในการพัฒนาตำบลในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยมีหน้าที่ต้องดำเนินกิจกรรมในการจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก การรักษาความสะอาดของถนนทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

การส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก และเยาวชน ผู้สูงอายุและพิการ คุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย (ศิริวรรณ, 2541)

จากบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ก่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การส่งเสริมอาชีพ โครงสร้างพื้นฐาน การเมือง ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมซึ่งแต่ก่อนจะไม่เน้นความสำคัญด้านการพัฒนาการเกษตรเท่าที่ควร ทำให้ราคาสินค้าตกต่ำ สินค้าล้นตลาด ขาดการพัฒนาการเกษตรแผนใหม่ ขาดข้อมูลข่าวสาร ทำให้เกษตรกรซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง ถึงแม้ว่าจะมีการปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ประชาชนแล้วก็ตาม

ในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบล มีลักษณะเป็นนิติบุคคล มีอิสระในการบริหารงาน มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ชัดเจนในการพัฒนาตำบล โดยรัฐได้กระจายอำนาจในการกำหนด นโยบายและแผนพัฒนาต่าง ๆ โดยเฉพาะแผนพัฒนาด้านการเกษตร ซึ่งให้อำนาจในการตัดสินใจ จัดทำงบประมาณรายจ่าย อำนาจในการออกข้อบังคับตำบลซึ่งนับว่าให้อิสระมากกว่าการปกครอง ท้องถิ่นอื่น ที่ได้รับการจัดตั้งมาก่อนแล้วเป็นอย่างมาก จังหวัดร้อยเอ็ดประกอบไปด้วย 18 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร ซึ่งยังขาดการวางแผนพัฒนาการ เกษตรที่ชัดเจน โดยเฉพาะอำเภอเสลภูมิ มี 18 ตำบล ประกอบด้วยเทศบาล 1 เทศบาล อีก 16 ตำบล เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรใน อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและที่คาดหวังด้านการพัฒนาการเกษตรของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่เป็นจริงกับที่คาดหวังด้านการพัฒนาการเกษตรของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการพัฒนาการเกษตรของสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาการเกษตร ให้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเสลภูมิ จังหวัด ร้อยเอ็ด หรือองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ และผู้ที่สนใจนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

สมมติฐานของการวิจัย

1. บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวัง ในการคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความแตกต่างกัน
2. บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวัง ในด้านการจัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และการเกษตร มีความแตกต่างกัน
3. บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวัง ในด้านการส่งเสริมกลุ่มเกษตรกร และกิจการสหกรณ์ มีความแตกต่างกัน
4. บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวัง ในด้านการบำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร มีความแตกต่างกัน
5. บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวัง ในด้านการประชาสัมพันธ์และ การให้ความรู้ มีความแตกต่างกัน
6. บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวัง ในด้านการสนับสนุนการตลาด และการลงทุน มีความแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตพื้นที่และประชากรที่ศึกษาวิจัย
การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาบทบาทที่เป็นจริงกับบทบาทที่คาดหวังของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านการพัฒนาการเกษตร เฉพาะในเขต อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 16 แห่ง ประกอบด้วย อบต. นาเมือง อบต. วังหลวง อบต. ขวาว อบต. นางาม อบต. เกาะแก้ว อบต. ภูเงิน อบต. นาแซง อบต. เมืองไพร อบต. ท่วมวัง อบต. ศรีวิสัย อบต. โพธิ์ทอง อบต. เหล่าน้อย อบต. บึงเกลือ อบต. พรสวรรค์ อบต. นาเลิง อบต. หนองหลวง โดยมีประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ สมาชิกอบต. จำนวน 209 คน

2. ขอบเขตด้านตัวแปรที่นำมาศึกษาวิจัย

ตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัย มี 2 ประเภทดังนี้

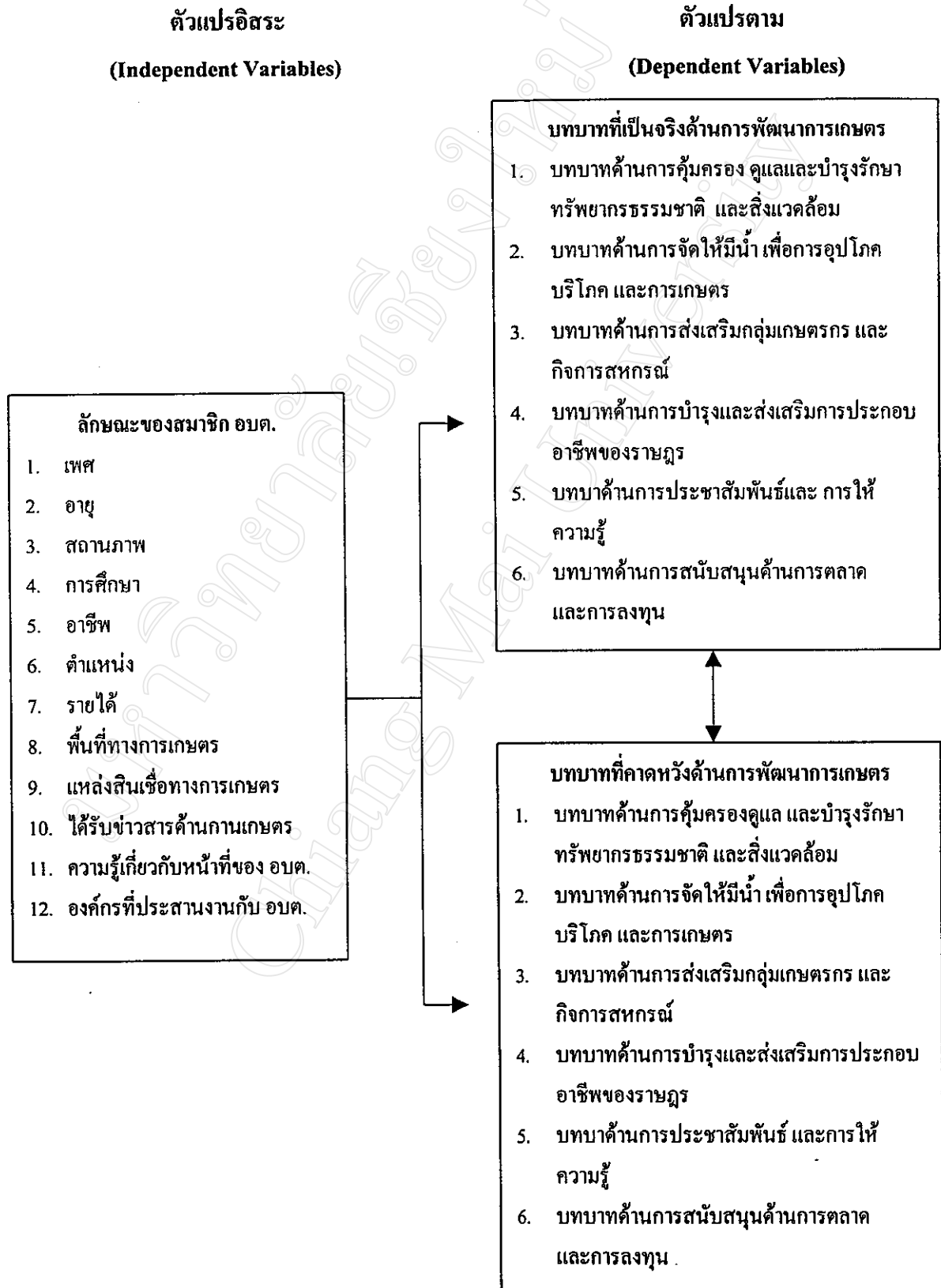
1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกอบต.
  - 1.1 เพศ
  - 1.2 อายุ
  - 1.3 สถานภาพ
  - 1.4 ระดับการศึกษา

- 1.5 อาชีพ
- 1.6 ตำแหน่งในอบต.
- 1.7 รายได้ทางการเกษตร
- 1.8 พื้นที่การถือครองที่ดิน
- 1.9 แหล่งเงินทุน
- 1.10 การได้รับข่าวสาร
- 1.11 ความรู้เกี่ยวกับอบต.
- 1.12 องค์กรที่ประสานงานกับอบต.
2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือบทบาทที่เป็นจริงกับบทบาทที่คาดหวัง ในการพัฒนาการเกษตร ในด้าน
  - 2.1 บทบาทด้านการคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
  - 2.2 บทบาทด้านการจัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
  - 2.3 บทบาทด้านการส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
  - 2.4 บทบาทด้านการส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
  - 2.5 บทบาทด้านการประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้
  - 2.6 บทบาทด้านการสนับสนุนการตลาดและการลงทุน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาและแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการวิจัยสามารถนำมาสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Frame Work) เพื่อแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ดังนี้

แผนภูมิ 1 ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยมีลักษณะดังนี้

นิยามศัพท์

บทบาท หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติงานตามสิทธิและหน้าที่ รวมไปถึงการปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และเป็นไปตามความคาดหวังของสังคมโดยรวมด้วย

บทบาทที่เป็นจริง หมายถึง บทบาทที่เจ้าของสถานภาพแสดงจริง ซึ่งอาจเป็น บทบาทที่สังคมคาดหวัง หรือเป็นบทบาทที่ตนเองคาดหวัง หรืออาจจะไม่เป็นบทบาท ตามที่สังคมคาดหวัง และตนเองคาดหวัง โดยแบ่งระดับการปฏิบัติ ออกเป็น 4 ระดับคือ ปฏิบัติมาก 4 คะแนน ปฏิบัติปานกลาง 3 คะแนน , ปฏิบัติน้อย 2 คะแนน , ไม่ได้ปฏิบัติ 1 คะแนน

ความคาดหวัง หมายถึง บทบาทที่ผู้คาดหวังว่าเจ้าของบทบาทควรมีบทบาทอย่างไร ในขณะที่เดียวกันเจ้าของบทบาทนั้นก็สามารถที่จะรับรู้ว่าจะมีบทบาทอย่างไร และสามารถที่คาดหวังตัวเองว่า ควรแสดงพฤติกรรมอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมที่สังคมคาดหวังและตนเองคาดหวัง โดยแบ่งระดับการวัดความคาดหวังด้านบทบาทออกเป็น 4 ระดับ คือ ควรปฏิบัติมาก 4 คะแนน , ควรปฏิบัติปานกลาง 3 คะแนน , ควรปฏิบัติน้อย 2 คะแนน , ไม่ควรปฏิบัติ 1 คะแนน

ตำบล หมายถึง ตำบลตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ที่อยู่นอกเขตหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น และในกรณีที่ตำบลใดมีพื้นที่อยู่ทั้งในและนอกเขตหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ให้หมายความถึงเฉพาะพื้นที่ที่อยู่นอกเขตหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หมายถึง หน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่นตาม พ.ร.บ. สถาปนาและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งมีโครงการสร้างประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล โดยแต่ละ อบต. จะมีกรรมการบริหารไม่เกิน 7 คน

การพัฒนาการเกษตร หมายถึง การมองการพัฒนาแบบองค์รวม เป้าหมายการพัฒนาคือการพึ่งตนเองของเกษตรกรเป็นหลัก เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรดีขึ้น เป็นการพัฒนาไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและเป็นการพัฒนาเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นวิธจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดของเกษตรกร ให้สามารถเลี้ยงตนเองได้เป็นอันดับแรก มีการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้ชุมชน เป็นพลังต่อตรง เป็นการเชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับสังคม และสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาการเกษตร และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร